

Závěrečná doporučení Výboru pro odstranění rasové diskriminace

1. Výbor projednal pátou periodickou zprávu České republiky, která měla být předložena do 1. ledna 2002 (CERD/C/419/Add.1) na své 1590., 1591. a 1592. schůzi (CERD/C/SR/1590, 1591 a 1592) konané ve dnech 7. a 8. srpna 2003. Na své 1603. schůzi konané dne 18. srpna 2003 přijal následující závěrečná doporučení.

A. Úvod

2. Výbor vítá sebekritickou zprávu, kterou účastnický stát předložil v určeném termínu, rozsáhlé ústní doplňující informace poskytnuté delegací a konstruktivní odpovědi na položené otázky.

B. Pozitivní aspekty

3. Výbor vítá prohlášení učiněné účastnickým státem podle článku 14 Úmluvy a přijetí změny článku 8, odstavce 6 Úmluvy, k němuž došlo dne 6. srpna 2002.

4. Výbor bere na vědomí novelizaci článku 10 Ústavy, podle něž veškeré mezinárodní smlouvy vyhlášené a ratifikované Českou republikou jsou bezprostředně závazné a mají přednost před vnitrostátním zákonem.

5. Výbor vítá legislativní snahy účastnického státu zaměřené na naplňování ustanovení Úmluvy, zvláště v oblasti ochrany národnostních menšin, jakož i novelu trestního zákona přijatou roku 2002 a novely občanského soudního řádu, kterými se důkazní břemeno přenáší z oběti na údajného pachatele.

6. Výbor dále vítá existenci řady vládních poradních orgánů zabývajících se lidskými právy, zejména právy národnostních menšin, které působí ve spolupráci s občanskou společností. Bere na vědomí zvláště existenci Rady vlády pro záležitosti romské komunity, Rady vlády pro lidská práva a Rady vlády pro národnostní menšiny.

7. Výbor velmi oceňuje konkrétní opatření, programy a strategie přijaté účastnickým státem s cílem zlepšit situaci Romů a jiných marginalizovaných skupin, včetně uprchlíků.

C. Problémy a doporučení

8. Výbor bere na vědomí úsilí vlády o vypracování komplexního zákona proti diskriminaci, nicméně je znepokojen obtížemi, s nimiž se tento proces setkává.

Výbor vyzývá účastnický stát, aby urychleně dovedl do konce své snahy o vypracování komplexního zákona proti diskriminaci, a poté zajistil jeho účinné prosazování. Naléhavě vyzývá účastnický stát, aby do tohoto nového zákona zapracoval definici diskriminace, kterou stanoví článek 1, odstavec 1 Úmluvy.

9. Výbor bere na vědomí snahu účastnického státu působit proti rasově motivovanému násilí a rasové diskriminaci, nicméně je nadále znepokojen pokračujícím výskytem rasově motivovaného násilí a podněcování k nenávisti, i přetrvávající nesnášenlivostí a faktickou diskriminací, zejména pokud jde o romskou menšinu.

Výbor doporučuje, aby vláda pokračovala ve svém úsilí o účinnější uplatňování stávajících právních předpisů a toto úsilí zintenzívnila.

10. Výbor dále konstatuje, že účastnický stát prohlásil za trestný čin pouze aktivní účast v organizacích, které propagují rasovou diskriminaci a podněcují k ní.

Výbor naléhavě vyzývá účastnický stát, aby uvažoval o změně tohoto ustanovení a prohlásil za trestný čin jakoukoli účast v organizacích, které propagují rasovou diskriminaci a podněcují k ní, v souladu s článkem 4, odstavcem (b) Úmluvy.

11. Výbor je znepokojen tvrzeními o údajném rasově motivovaném špatném zacházení s Romy, jejich neúčinné ochraně a diskriminaci ze strany orgánů odpovědných za prosazování práva, zvláště policie. Dále bylo naznačeno, že případy údajného špatného zacházení ze strany orgánů odpovědných za prosazování práva nejsou vždy okamžitě a nestranně vyšetřeny. Výbor bere na vědomí existenci četných iniciativ v oblasti výcviku a vzdělávání policistů, nicméně zdůrazňuje, že rychlé a nestranné vyšetřování má prvořadý význam pro postup proti diskriminačním postojům a praktikám.

Výbor doporučuje, aby účastnický stát zintenzívnil svou snahu skoncovat s takovými diskriminačními praktikami. Dále doporučuje, aby vyšetřování stížností na práci policie vedl a dozoroval orgán nezávislý na policii a ministerstvu vnitra. Výbor žádá, aby účastnický stát ve své příští periodické zprávě uvedl statistické údaje o počtu a povaze obdržených stížností na rasovou diskriminaci, o zahájených stíháních a uložených trestech.

12. Výbor bere na vědomí současné snahy usnadnit přístup na trh práce osobám, které obtížně hledají zaměstnání, včetně Romů, žadatelů o azyl a jiných marginalizovaných skupin. Míra nezaměstnanosti Romů však zůstává nepřiměřeně vysoká a Výbor ji nadále považuje za důvod ke znepokojení. K tomuto znepokojení přispívají také informace o lichvářských praktikách a jejich negativních ekonomických a sociálních důsledcích pro Romy.

Výbor naléhavě vyzývá účastnický stát, aby pokračoval v provádění programů zaměřených na omezení chudoby a na zaměstnanost Romů, aby tyto programy zintenzívnil a uvažoval o vytvoření funkčního systému půjček pro sociálně slabé vrstvy obyvatelstva, včetně Romů, který by se stal alternativou lichvy. V tomto ohledu Výbor vyzývá účastnický stát, aby zohlednil situaci romských žen v souladu s Obecným doporučením Výboru č. XXVII.

13. Výbor vítá informace o projektech výstavby bytů pro Romy, které realizuje účastnický stát, a bere na vědomí značné úsilí věnované hledání optimálních řešení směřujících ke zlepšení jejich stále horší bytové situace. Výbor konstatuje, že výstavba bytových jednotek obývaných převážně Romy může z krátkodobého hlediska přinést úspěch, nicméně se obává, že v dlouhodobém horizontu by taková řešení mohla zakonzervovat segregaci. Výbor je dále znepokojen tvrzeními, že mnoho romských rodin je údajně vystěhováváno ze svých bytů nebo je jim vystěhováním vyhrožováno.

Výbor vyzývá účastnický stát, aby pokračoval ve svých aktivitách v oblasti výzkumu souvisejícího s problémem bydlení a hledal řešení podporující integraci Romů do společnosti. Pokud jde o vystěhovávání nájemníků, Výbor doporučuje, aby účastnický stát vypracoval opatření, která by vystěhování zabránila nebo zmírnila jeho negativní dopady, zvláště na nejvíce zranitelné skupiny obyvatelstva.

14. Výbor chápe složitost problému vzdělávání dětí ve zvláštních školách a bere na vědomí související opatření přijatá vládou s cílem prosadit přiměřenou podporu pro romské děti, nicméně, podobně jako Výbor pro práva dítěte (CRC/C/15/Add.201 odst. 54), je nadále znepokojen pokračujícím umísťováním nepřiměřeně vysokého počtu romských dětí do zvláštních škol.

Připomínaje své Obecné doporučení č. XXVII, Výbor naléhavě vyzývá vládu, aby pokračovala ve snahách zlepšit situaci v oblasti vzdělávání Romů, mimo jiné prostřednictvím jejich zařazování do běžných škol, náborem školských pracovníků z řad romských komunit a větší informovanosti učitelů a jiných pedagogických pracovníků o společenském zázemí a světovém názoru romských dětí a dětí se zjevnými poruchami učení, a aby tyto své snahy zintenzívnila.

15. Výbor vítá přípravu nového zákona o právní pomoci, který usnadní obětem diskriminace přístup k soudnictví. Je však znepokojen pokračujícími zprávami o tom, že soudci v trestním řízení neradi vynášejí rozsudky označující trestné činy za rasově motivované. Výbor rovněž lituje, že nemá dostatek informací o konkrétních případech, kdy se obětem diskriminace dostalo přiměřeného odškodnění.

Výbor vyzývá účastnický stát, aby urychleně vytvořil systém právní pomoci údajným obětem rasismu. Žádá účastnický stát, aby ve své příští periodické zprávě uvedl informace o počtu osob, které využily právní pomoc, a informace o případech, kdy bylo obětem přiznáno přiměřené odškodnění.

16. Výbor vítá každoroční protirasistické kampaně a šíří jejich cílové skupiny, a bere na vědomí četné další iniciativy účastnického státu v boji proti diskriminačním postojům a praktikám. Přetrvávající negativní postoje veřejných činitelů, hromadných sdělovacích prostředků a široké veřejnosti vůči menšinám a uprchlíkům jsou však bohužel pro Výbor nadále důvodem ke znepokojení. Výbor je dále znepokojen skutečností, že v soudnictví, narozdíl od policie, podle všeho není patrný pozitivní vliv informačních a výchovných aktivit.

Výbor doporučuje, aby účastnický stát pokračoval ve svých protirasistických kampaních a jiných snahách zaměřených na boj s rasovými a etnickými stereotypy, a aby tyto své snahy zintenzívnil. Doporučuje, aby účastnický stát dále vedl veřejné osvětové kampaně, a zároveň také nadále prováděl a diverzifikoval cílené programy přípravy odborníků, například policistů, soudců a jiných veřejných činitelů pracujících s Romy a jinými zranitelnými skupinami.

17. Výbor vyzývá účastnický stát, aby se při přípravě příští periodické zprávy radil s organizacemi občanské společnosti působícími v oblasti boje proti rasové diskriminaci.

18. Výbor doporučuje účastnickému státu, aby ve velkém rozsahu rozšiřoval informace o dostupných vnitrostátních opravných prostředcích v případech rasové diskriminace, o právních cestách k získání odškodnění v případech diskriminace a o postupu podávání stížností jednotlivci podle článku 14 Úmluvy.

19. Výbor vítá informace o přípravě návrhu Národního akčního plánu boje proti rasismu v České republice. Těší se na jeho prezentaci na regionálním semináři expertů pro východní Evropu o provádění Akčního programu přijatého na Světové konferenci proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a související nesnášenlivosti, který bude Česká republika hostit v září roku 2003. Výbor vyzývá účastnický stát, aby ve své příští periodické zprávě uvedl informace

o Národním akčním plánu a jakýchkoli dalších opatřeních přijatých za účelem provádění Durbanské deklarace a Akčního programu na národní úrovni.

20. Výbor doporučuje, aby zprávy účastnického státu byly pro veřejnost snadno dostupné od okamžiku předložení, a aby doporučení Výboru k těmto zprávám byla rovněž zveřejněna.

21. Výbor doporučuje, aby účastnický stát předložil svou šestou periodickou zprávu společně se svou sedmou periodickou zprávou, která má být předložena do 1. ledna 2006, a aby se zabýval všemi otázkami nastolenými v těchto závěrečných doporučeních.